

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Metropolian lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025: TKI-toimintaa koskevilta osin

HE 109/2024 vp

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy kiittää mahdollisuudesta esittää asiantuntijalausunto.

Metropolia toteaa, että valtion tulee tunnistaa ja mahdollistaa ammattikorkeakoulujen rooli ja osaamisen hyödyntäminen Suomen kilpailukyvyyn ja kasvun varmistamiseksi. Esitys valtion T&K-rahoituksen kokonaisuudesta ei tue tätä riittävästi, sillä vuoden 2025 talousarviossa esitetään ammattikorkeakoulujen T&K-rahoituksen vähentämistä.

Talousarvioesityksen mukaan ammattikorkeakoulujen TKI-toimintaan kohdennettava rahoitus pieneneisi ensi vuonna laskennallisesti 7 milj. euroa samaan aikaan, kun yliopistojen ja tutkimuslaitosten T&K-rahoitus kasvaa yhteensä yli 100 milj. eurolla. Yhdessä tutkintotavoitteiden noston kanssa tämä tekee ulkopuolisen TKI-rahoituksen hankinnasta entistä haastavampaa. Koulutustavoitteiden nosto edellyttää resurssien lisäämistä koulutukseen, jolloin perusrahoitusta jää vähemmän käytettäväksi tutkimus- ja kehittämishankkeiden käynnistämiseen ja omarahoitusosuuksien rahoittamiseen.

Ammattikorkeakoulujen taloudelliset edellytykset vaikuttavaan TKI-toimintaan heikkenevät entisestään vuoden 2025 talousarvioesityksessä.

1. T&K-rahoitusta lisättävä ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen

Metropolia tukee valtion monivuotisen T&K-suunnitelman päälinjauksia. Oleellista on, että T&K-toimintaa tehdään kokonaisvaltaisesti ja systemaattisesti, ja siihen kytketään mukaan aiempaa vahvemmin pk-yritykset. Tätä kokonaisvaltaista toimintaa tulee tukea siihen sopivilla rahoitusinstrumenteilla.

Metropolia korostaa, että T&K-rahoituslaissa päätettyjä lisäresursseja tulee kohdentaa suoraan ammattikorkeakouluille niiden TKI-kyvykkyyksien vahvistamiseen. Parlamentaarisen TKI-työryhmän loppuraportissa yksiselitteisesti esitettiin, että rahoitusta tulisi kohdentaa suoraan myös ammattikorkeakouluille perusrahoituksen kaltaisessa muodossa. Tämä voitaisiin toteuttaa samaan tapaan kuin ammattikorkeakouluille vuoden 2024 budjetissa kohdennettiin 10 milj. euroa TKI-toiminnan vahvistamiseen. Näin voidaan varmistaa, että rahoitus kohdentuu T&K-rahoituslaissa ja monivuotisessa suunnitelmassa edellytettyyn TKI-toimintaan.

Pelkästään kilpailtu TKI-rahoitus ei lisää riittävästi ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia palvella pitkäjänteisesti työelämää, yrityksiä ja aluetoimijoita. Kilpaillun TKI-rahoituksen rooli on kuitenkin keskeinen T&K-toiminnan toteuttamisessa ja vaikuttavuudessa.

Suomen T&K-järjestelmän kokonaisvaltainen ja systemaattinen kehittäminen edellyttää, että ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen sisällytetään T&K-rahoitusta.

2. Business Finlandin ja Suomen Akatemian rahoitusinstrumenttejä kehitettävä

Hallitus on valinnut T&K-rahoituksen kohdentamisen painopisteeksi Business Finlandin ja Suomen Akatemian kautta rahoitettavat tutkimus- ja kehittämishankkeet, yliopistojen tohtorikoulutuspilottit ja tutkimusinfrastruktuurit. Budjettiriihen kirjaus, jonka mukaan Business Finlandille jaettavaksi annettu rahoitus kohdistetaan yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyöhön, on Metropolialle tärkeä. Uuden linjauksen mukaiset ensimmäiset Business Finland -haut ovat nyt käynnistyneet. Metropolia pitää tärkeänä, että linjauksen henkeä noudatetaan ja ensimmäisen hakukierroksen tuloksia myös arvioidaan.

Business Finlandin tulee jatkaa rahoitusinstrumenttiensa kehittämistä siten, että ne tukevat nykyistä paremmin työllistämis- ja kasvupotentiaalia omaavien palvelusektorin ja pk-yritysten T&K-toiminnan tarpeita.

Metropolia on pitkäjänteisesti panostanut omassa TKI-toiminnassaan TKI-kumppanuuksiin, jotka toteutuvat Metropolian kampusten tutkimus- ja kehittämisympäristöissä (avoimet yhteistyöalustat ja tesbedit). Näin on pystytty osoittamaan ekosysteemeihin perustuvan yhteistyön voima kansainvälisestikin tunnustettujen tutkimus- ja kehittämisympäristöjen luomisessa ja EU-rahoituksen kanavoimisessa Suomeen.

Esimerkkejä onnistuneista Metropolia-vetoisista testbedeistä ja TKI-ympäristöistä ovat Health Proof Helsinki (HPH) ja Helsinki XR Center (HXRC). HPH vastaa hyvinvoinnin ja terveyden haasteisiin Helsingin kaupungin, HUS:n ja Metropolian yhdessä yrityksille tarjoamalla palvelumallilla. HXRC:stä on Helsingin kaupungin ja alan yritysten yhteistyössä kasvanut Euroopan johtava XR-teknologian osaamiskeskittymä. Kansalliset yhteistyömallit mahdollistavat pääsyn myös kansainvälisiin verkostoihin ja houkuttelevat Suomeen ulkomaisia yrityksiä.

Suomen Akatemian avautuvassa yhteiskäyttöisten tutkimusinfrojen haussa tulee huomioida yhteistyömalleihin perustuvat, kansainvälisesti korkeatasoiset ja houkuttelevat tutkimusympäristöt, jotka tukevat myös kansallisia strategisia painopisteitä.

3. Kansallista TKI-osaamisohjaa ja kyvykkyyksiä vahvistettava

TKI-toiminnan kehittäminen ja uudistaminen tulisi tehdä siten, että vaikuttavuus ja tehokkuus kasvavat ilman lisäkustannuksia. Ammattikorkeakoulujen osalta tällaisia toimia voidaan tehdä parantamalla ammattikorkeakoulujen kotimaista ja kansainvälistä vetovoimaa ja kilpailukykyä ottamalla käyttöön yleiset eurooppalaiset käytännöt nimikkeiden ja tutkintojen osalta. Suomi on ainoa maa Euroopassa, jossa ammattikorkeakouluilla ei ole käytössä professorin nimikettä ja dualimallia toteuttavista maista Belgian Vallonian ohella ainoa, jossa ammattikorkeakouluilla ei ole oikeutta maisterin tutkintonimikkeeseen ylemmissä korkeakoulututkinnoissa.

Professorin nimikkeen käyttöönotto ammattikorkeakouluissa olisi kustannusneutraali uudistus. Sen myötä ammattikorkeakoulujen kiinnostavuus työnantajana kasvaisi erityisesti kansainvälisten osaajien sekä kotimaisten post doc -tutkijoiden keskuudessa. Nimike myös helpottaisi kansainvälisiin TKI-rahoitushakuihin osallistumista ja kumppanuuksien rakentamista. Maisterin nimike taas kasvattaisi ammattikorkeakoulujen ylempien tutkintojen vetovoimaa, selkeyttäisi AMK-tutkinnon suorittaneiden koulutuspolkua ylempään korkeakoulututkintoon ja siten nopeuttaisi koulutustason nosta.

Ammattikorkeakouluille tulee mahdollistaa työelämäläheinen tohtorikoulutus (professional doctorate). Tässä koulutuksessa korostetaan ensisijaisesti uusien ratkaisujen kehittämistä, työelämän uudistamista

sekä tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantamista, Koulutus tuottaisi erityisesti yrityksiin niiden tarvitsemaa korkeatasoista osaamista.

Tuloksekas TKI-toiminta rakentuu osaamiselle ja osaavien ihmisten varaan. Ammattikorkeakoulujen vetovoimaa ja kilpailukykyä voidaan kehittää ottamalla käyttöön professori- ja maisteri -nimikkeet ja mahdollistamalla ammattikorkeakoululle työelämänlähtöinen tohtorikoulutus.

Helsinki 9.10.2024

Riitta Konkola
Toimitusjohtaja-rehtori